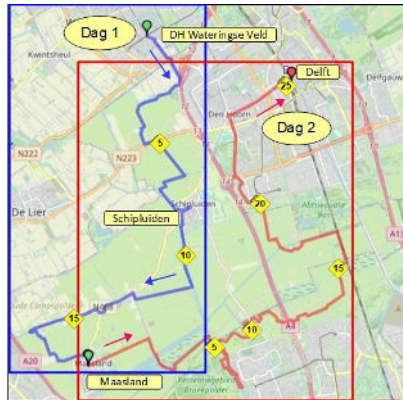

Tweedaagse route 2: Den Haag – Delft NS (45,3 km)

De route op dag 1 voert van Den Haag Wateringse Veld naar Maasland (19,9 km). De route op dag 2 leidt van Maasland via de Vlietlanden en de Tanthofkade naar station Delft NS (25,4 km).

De routebeschrijving van de wandeling maakt gebruik van het wandelroutenetwerk Hof van Delfland. Waar de route daarvan afwijkt worden in deze routebeschrijving verdere details gegeven. Verstoringen in het netwerk? Meld ze bij www.meldpuntroutes.nl. Scan de QR-code voor de export van de route in GPX-formaat.

Dag 1: DH Wateringse Veld – Maasland (19,9 km)

Vanaf de HTM-tramhalte Parijsplein leidt de route door de Noord-Kethelpolder en langs 't Woudt. Vervolgens langs de Zijde naar Schipluiden. Via de Vlaardingervaart door de Duifpolder, langs de Oostgaag en de Westgaag en tenslotte over het Dijkpolderpad naar Maasland.

Routebeschrijving

Start: Bij de tramhalte Den Haag Wateringse Veld, Parijsplein: knp 9.

Knp 9: langs de Laan van Wateringse Veld, voorbij Londensingel RA, na 50m LA, : Guido van Dethstraat. RD langs het water en onder het viaduct: knp 95. Naar knp 52, 45, 68, 66, 55, 67, 86

Knp 86: naar knp 15, 37, (via het graspad langs de Zijde) naar knp 52, 79 en knp 17: Valbrug Schipluiden.

knp 17: naar knp 51, over de trambrug naar knp 46, 85, 32, 22. Langs de Oostgaag naar knp 34, 21, 74 en knp 59. Over het Dijkpolderpad naar knp 15 en 66: centrum Maasland. *Het eindpunt van dag 1 is bereikt.*

Voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het begin- en eindpunt van de wandelroute wordt verwezen naar www.9292ov.nl

Overnachtingsmogelijkheden

Aan het einde van dag 1 bestaat de mogelijkheid tot overnachten in Maasland: bbmaasland.nl. Eventueel kan in Maassluis worden overnacht of bij Vrienden op de Fiets..

Onderweg te zien

Midden-Delfland, het groene hart van de zuidwestelijke Randstad. Een kleinschalig oud cultuurlandschap met de kenmerken van het Hollandse landschap achter de duinen: laaggelegen (1 tot 3 m onder NAP) en lichtglooiend door de oude kreekruigen en de natte veengebieden daartussen. De op de kreekruigen gelegen boerderijen, de oude dorpskernen,

de vele molens en gemalen, de kades en oude slotenpatronen tonen je steeds weer de eeuwenoude historie van dit gebied. Een groene oase met een rijke natuur en weidse vergezichten te midden van het grootschalige stedelijke en industriële geweld. De locatie van onderstaande bezienswaardigheden is gemarkeerd op de routekaart. De rode volgletter wordt hierbij gebruikt als referentie.

Wateringse Veld kunstwerk

A. Wateringse Veld

Het Wateringse Veld moest een echte Haagse stadswijk worden met het karakter van een tuinstad. Met acht verschillende buurten, verdeeld door het natuurlijke hoogteverschil in het Lage Veld en het Hoge Veld. Lange lanen, veel waterpartijen en overvloedig groen omgeven de buurten die qua indeling en architectuur sterk verschillen. De folly op de Laan van Wateringse Veld, geheel van

natuursteen, markeert het Hoge en Lage Veld - een hoogteverschil van drie meter, ontworpen door stedenbouwkundig bureau Wissing. In het westen stond de glastuinbouw, in het oosten de nattere weilanden.

B. Woudse Bos

De Reconstructiewet Midden-Delfland garandeerde tientallen jaren dat het Midden-Delfland gebied voor een groot deel authentiek en open bleef. Het zorgde bij de uitvoering voor de aanleg van een aantal recreatiegebieden. Eén ervan is het Woudse Bos aan de oostkant van de Woudse Polder, grenzend aan de Lotsweg en snelweg A4. Het eeuwenoude veenriviertje de Meer slingert langs het fietspad en wordt gebruikt om overtollig water naar het gemaal van de Woudse Polder te brengen.

C. Calamiteitenberging Woudse Polder

Deze waterberging is een 'droge berging', wat inhoudt dat alleen bij overtollig water in de boezem van Delfland, water in de berging zal worden ingelaten. Dat betekent dat de weilanden buiten deze periodes gewoon kunnen worden gebruikt door vee en vogels. Ook is het slotenpatroon grotendeels gehandhaafd. De loop van de hoge dijk dwars door de polder is aangepast om de belangrijke archeologische vindplaatsen buiten de berging te houden. De dijk is lager gehouden dan eerst de bedoeling was, hetgeen de bergingscapaciteit terugbrengt naar 500.000 m³. Door deze verlaging blijven de fraaie zichtlijnen vanaf 't Woudt en vanaf het water de Zweth gehandhaafd.

Aquarel van kerkdorp 't Woudt van Warner Horstink, 1807

D. 't Woudt

't Woudt is de kleinste woonkern van de gemeente Schipluiden. Dit kerkdorpje is een kleine, hoofdzakelijk agrarische gemeenschap. De kerktoeren van 't Woudt is het oudst bewaarde bouwwerk van de gemeente Midden Delfland. Het onderste deel van de toren bestaat uit zware kloostermoppen en komt wellicht nog uit de tijd van de stichting, ca. 1277. Bij de Hofwoning staat nog een oude druivenmuur uit de 19^e eeuw. Dit soort muren stonden er vroeger,

toen de glastuinbouw nog in de kinderschoenen stond, veel in het Westland. Beschut tegen de westenwinden werd hier met succes de druiventeelt beoefend. 't Woudt en omgeving staat sinds 1970 op de Rijksmonumentenlijst als beschermd dorpsgezicht.

Galghoek - kaart Kruikius ca 1712

E. Galghoek

De naam Galghoek verwijst naar de galg die op de Oostbuurtseweg heeft gestaan, nabij het oorspronkelijke rechthuis van De Lier. Het aangeduide land ligt tegenover deze oude rechtplaats

ook een weids uitzicht over de Klaas Engelbrechtspolder!

F. Langs de Zijde

Omstreeks 1250 werd de Oostgaag gegraven ter verbetering van de afvoer van het overtollige water vanuit de geestambachten (de zeven ambachten ten westen van Delft) naar de Maas. Om dezelfde reden en in dezelfde tijd werden de Monsterwatering en de Zijde gegraven. Om het water te zien, klim even de dijk op bij het uitzichtpunt halverwege. Hier heb je

Slotenpatroon

G. Klaas Engelbrechtspolder

Klaas Engelbrecht is vermoedelijk de naam van een schout van het ambacht Maasland, waaronder Schipluiden tot 1570 viel. Het meest kenmerkende van de polder is de openheid naar alle zijden. De oudste sloten in deze polder dateren uit de 12e eeuw.

Boerderij In 't Rietveld

H. Boerderij Korpershoek / In 't Rietveld

Verscholen langs de Zijde, nabij molen Korpershoek, ligt de monumentale boerderij Korpershoek aan de zuidzijde van Schipluiden. Het is een van de oudste monumenten van Schipluiden. Rond 1600 werd de boerderij gebouwd op een kleirug. De fraaie oprijlaan leidt naar het erf van de boerderij met de oorspronkelijke naam 'Rietlanden'. De naam is later veranderd in 'Korpershoek' dat verwijst naar de paaipplaats van karpers; tegenwoordig heet de boerderij 'In 't Rietveld'. Het vijfhoekig stenen gebouwtje dat met riet is bedekt is de karmolen. Hierin liep vroeger een paard om de karnton, die binnen in het 'boenhok' stond, aan te drijven.

I. Gasoliepomp

Tegenover café De Vergulde Valk staat een oude gasoliepomp, tegenwoordig een gemeentelijk (industriëel) monument. Na de Tweede Wereldoorlog konden hier de talrijke passerende groenteschuiten tanken. Na het grotendeels verdwijnen van de vrachtautovaart kwamen alleen nog

de boeren met hun tractoren voor de (goedkope) brandstof. In de jaren '70 van de vorige eeuw is de pomp afgedankt, nadat bleek dat er door lekkage liters water in zaten. In 1985 is de pomp gerestaureerd.

Trambrug met passerende WSM-tram

J. Trambrug

De ijzeren trambrug over de Vlaardingervaart is in 1911-1912 door Werkspoor Amsterdam gebouwd ten behoeve van de Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij (WSM). De tuinbouw in het Westland ging voor de afvoer van de producten gebruik maken van het railvervoer. Het lijkt of er twee bruggen in elkaar zijn geschoven, maar het is een typisch voorbeeld van een 'booglijger'. De belasting van de

rijvloer van de brug wordt op de boog overgebracht door de hangers (de verticale balken). De voetpunten van de boog zijn door trekbanden verbonden, waarmee de zijdruk wordt opgevangen. De portalen vormen de verbinding van alle horizontale delen van deze 60 meter lange brug. Aan de kant van de Vlaardingsekade rust deze op een paar grote rollen van gesmeed gietstaal. Ze maken het mogelijk dat de brug 'werkt'. Onder de brug loopt een smal paadje bestaande uit waalklinkers. Ze dateren uit de periode dat hier nog trekpaarden passeerden. De brug heeft tot 1 januari 1968 dienst gedaan als trambrug. Sinds 1974 is hij als fietsbrug in gebruik.

K. Molen Korpershoek

Even buiten het dorp staat molen Korpershoek. Al vóór 1541 heeft op deze plaats een molen gestaan. Omstreeks 1625 werd deze vervangen. Helaas brandde deze tot de grond toe af in 1945. De huidige molen is voor een deel afkomstig uit Leimuiden en is

in 1951 in dienst genomen. De molen is ook nu nog regelmatig in gebruik.

L. Vlaardingervaart

Vanwege zijn slingerende vorm zal het zuidelijk deel van de Vlaardingervaart van oorsprong een natuurlijk water zijn. Het noordelijke deel is grotendeels gegraven. De Vlaardingervaart was een grafelijk water waarvoor jaarlijks pacht moest

worden betaald in de vorm van 200 snoeken, af te leveren aan het Hof in Den Haag. De

Vlaardingervaart heeft eeuwenlang als belangrijkste taak gehad het overtollig water uit het gebied van Delfland weg te voeren naar de sluizen in Vlaardingen en later, na het graven van de drie Vlieten in de 14e eeuw, naar Maeslantsluys (Maassluis). Langs de Vlaardingervaart is door de stad Delft op de oostkade een trekkade aangelegd als onderdeel van de trekschuitroute van Delft naar Maassluis en Vlaardingen. Van 1645 tot tegen het eind van de 19e eeuw waren er officiële veerdiensten

Westgaag 100

breder zijn dan elders gebruikelijk.

Dijkpolderpad op de kaart van Kruikius

palissade zijn herkenbaar aan de rondgang om de kerk. De kerk is laat-gotisch en gebouwd in de Middeleeuwen. De entree in de westgevel van de toren dateert uit 1770. De kerk brandde in 1945 af, maar werd in de jaren erna hersteld.

M. Westgaag

De Westgaag is een restant van de oude kreek de Spartel, een naam uit de prehistorie of uit de Romeinse tijd. In die tijd was de Spartel een belangrijke verbinding tussen Voorburg/Den Haag en de Maasmonding. De boerderij op nr. 100 heeft een kern die uit de 16e eeuw stamt. De boerderijen hadden een gemengd bedrijf; enkele hebben een werkruimte in het voorhuis waardoor de voorhuizen

N. Dijkpolderpad

Op de kaart van Kruikius uit 1712 wordt het Dijkpolderpad al weergegeven. Het voetpad verbond de Westgaag met het centrum van Maasland en werd gebruikt als kerkepad, door ambachtslieden en door schoolkinderen.

O. Maasland

De huidige dorpskern van Maasland is ontstaan in de 12e eeuw, nadat een eerdere nederzetting bij een stormramp was weggespoeld. De Oude Kerk (vroeger Hervormde Kerk) staat op een hoge plaats aan de Gaag waar eerder een burcht van de Ridderlijke Duitse Orde, een charitatieve organisatie, heeft gestaan. De contouren van de vroegere

Dag 2: Maasland – Delft NS-station (25,4 km)

Vanaf Maasland voert de route over het Doelpad en de Kwakelweg. Met veerpont de Kwakel naar de Broekpolder. Vervolgens langs de Vlietlanden en de Broekkade. Over de Vlaardingervaart, langs de Trekkade en over het Veenpad. Door de Noord-Kethelpolder, over de Tanthofkade (*NB honden niet toegestaan*) naar Den Hoorn. Via de Buitenwatersloot naar het eindpunt NS-station Delft.

Routebeschrijving

Controleer voor vertrek de vaartijden van veerpont de Kwakel: : [vaartijden-de-Kwakel](#). Als de veerpont niet vaart volg dan vanaf de start de alternatieve route (zie routesuggestie: *).

Start: knp 66: naar knp 37, 88, 67 naar knp 18: veerpont De Kwakel. Met de pont via knp 41 ('t Jachthuis) naar knp 75.

knp 75: via knp 39 naar knp 23, 37, 27, 68, 46, 47, 45 naar knp 16.

knp 16: (buiten het broedseizoen zie routesuggestie **) Naar knp 85, 19 en knp 55.

knp 55: via de Tanthofkade naar knp 74, 88, 78 naar knp 57 bij de Kruihuisweg.

knp 57: naar knp 97, over de Tanthofkade (onverhard) naar knp 37 ri knp 98. Steek onderweg de Reinier de Graafweg over bij de stoplichten. Vervolg de Tanthofkade: knp 98 en knp 44 in Den Hoorn.

knp 44: via knp 82, 32 richting 62 tot Delft NS. *Het eindpunt is bereikt.*

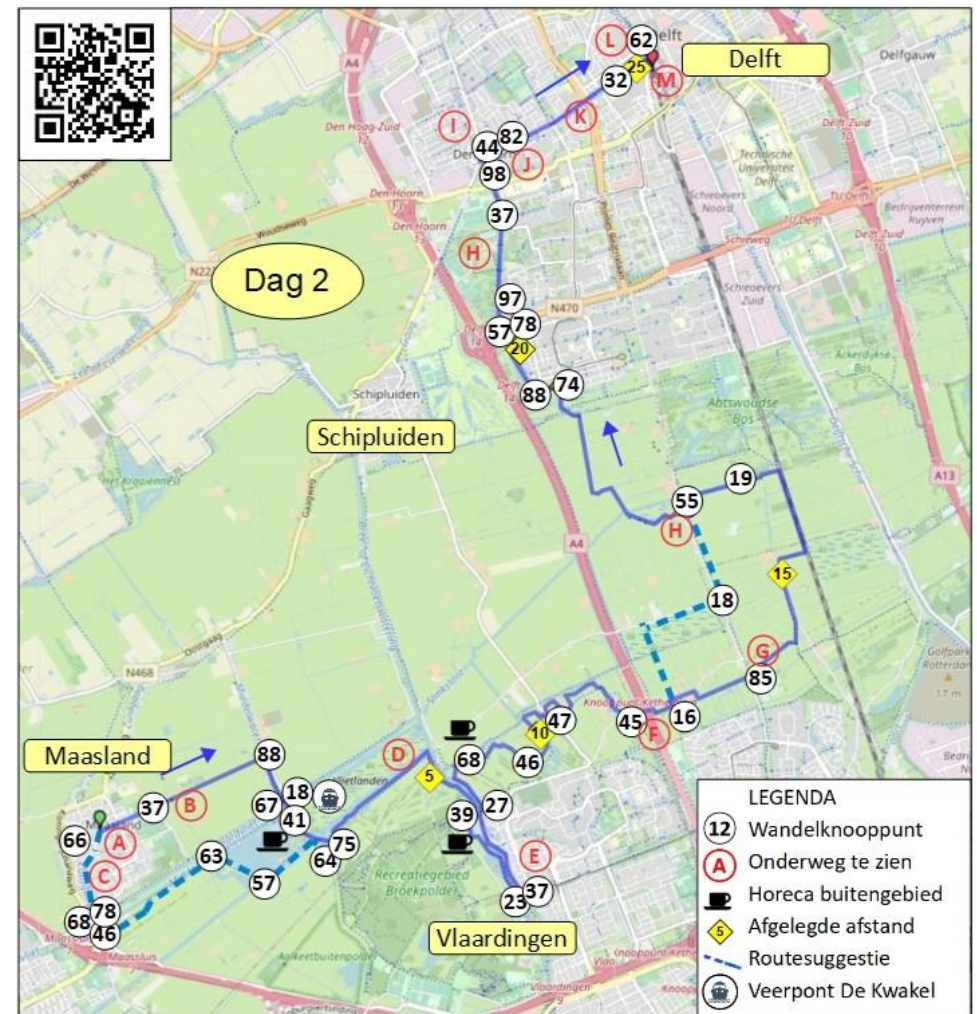
Voor de bereikbaarheid met het openbaar vervoer van het begin- en eindpunt van de wandelroute wordt verwezen naar www.9292ov.nl

Routesuggestie

Deze is op de kaart aangegeven met een stippellijn.

* **Buiten vaartijd veerpont de Kwakel:** van knp 66 via knp 78, 68, 46, 63, 57, 64 en knp 75. Vanaf hier volg de oorspronkelijke route: zie hierboven.

** **Holierhoekse boerenpad:** knp 16 richting knp 85, maar direct op de Woudseweg bij de eerste boerderij links het Boerenpad op. Aan het einde op de Oostveenseweg rechts; na ca 800 m knp 18 (Harreweg) en knp 55. Vanaf hier volg de oorspronkelijke route: zie hierboven.

Onderweg te zien

A. R.K. kerk Maasland

De R.K. Kerk uit 1887 met als patrones de heilige Maria Magdalena, is in neo-gotische stijl ontworpen door architect E. Margry, een leerling van P.J.H. Cuypers.

B. Doelpad

Veel voetpaden over de kades van de verschillende polders fungeerden als kerkepad, zoals de Commandeurskade, Kluisgade, Kortebuurt en Aalkeetpolderkade. Ook liep een aantal paden door het agrarisch landschap, zoals het Doelpad. Dit pad werd gebruikt om naar de kerk in Maasland te gaan.

Boerderij aan de Kluisgade

C. Boerderij aan de Kluisgade

De boerderij is 17e eeuws. In 1712 is het bedrijf ingetekend op de kaart van Kruikius en in 1733 vermeldt het Haardstedenregister Pieter Verkade als eigenaar. De boerderij is cultuurhistorisch van zeer grote waarde. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft de boerderij op 11 oktober 1966 ingeschreven in het register van Rijksmonumenten. De boerderij had oorspronkelijk een langgerekte gevel met achtereenvolgens: het woonhuis, de boenhoek en de stal. Op het hek stond de spreuk: 'O, Grote God. O, Hemelkoning. Bescherm ons, op deez' woning'. Het land, het huis en de stal werden verkocht in 1966. De stal is afgebroken en van de oude stenen is een nieuw losstaand huis gebouwd. Het woonhuis is bewaard gebleven en mooi gerestaureerd samen met de karakteristieke hooiberg. De schuur heeft een steen gedateerd uit 1826 en is ook opnieuw gerestaureerd. Door het zorgvuldig behoud van dit monumentale pand bewaart de Kluisgade en het dorp zijn beeldbepalend gezicht.

Bloeiend moeraskartelblad

D. Vlietlanden

De Vlietlanden in Midden-Delfland vormen een uniek natuurgebied. Gelegen tussen twee doorgaande vaarwegen, de Noordvliet en de Boonervliet, is dit rietland nooit afgegraven of bemalen. Dit maakt het tot een van de weinige oorspronkelijke laagveen-

gebieden van Nederland. Het veen is dus niet ingeklonken en ligt net boven de omliggende vlieten en veel hoger dan de omliggende polders. Beide Vlieten lopen van de Vlaardingervaart via Maasland naar Maassluis (vroeger Maeslantsluys). De Noordvliet eindigt in het centrum van Maassluis bij de sluis naar de haven. De Boonervliet eindigt bij het gemaal De Zaayer, waar een groot deel van het overtollige water van Midden-Delfland in het Scheur wordt gemalen.

Kasteel Holy / A. Rademaker: ca 1700

E. Vlaardingen Holy

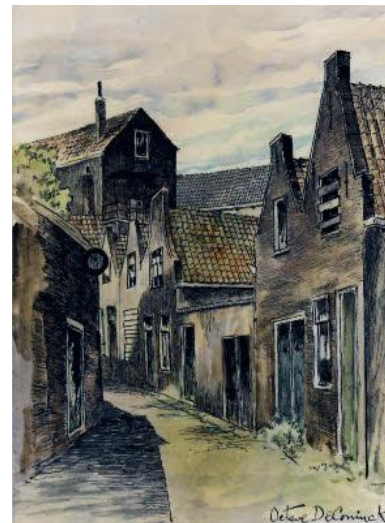
Vlaardingen-Holy is het deel van Vlaardingen ten noorden van de A20 en is genoemd naar de vroegere ridderhofstad Holy, rond de voormalige hoeve "Holierhoek" aan de Holyweg. Het oudste zuidelijke deel van deze wijk stamt uit de jaren zestig van de vorige eeuw. Oorspronkelijk een enkele nieuwbouwwijk, waarbij een verdere uitbreiding in de Broekpolder was voorzien. Maar na de ontdekking van grote hoeveelheden verontreinigd havenslib is de uitbreiding verplaatst naar het noorden. De Broekpolder is na ingrijpende maatregelen omgevormd tot een natuur- en recreatiegebied.

artist impression ecopassage

F. Ketheltunnel

Dit deel van de A4 kwam gereed eind 2015. De weg is grotendeels verdiept aangelegd om de natuurwaarden van het Midden-Delfland gebied zoveel mogelijk te ontzien. Links is de ecopassage over de snelweg en een aquaduct voor de Slinksloot en de Zweth. Deze landtunnel is 2 km lang.

Aquarel Octave De Coninck

G. Harreweg / Octave de Coninckpad

De Harreweg ligt op de oude scheidingskade tussen de Holierhoekse- en Zouteveense Polder en de Noord-Kethelpolder. Het Octave De Coninckpad ligt op de strook land waarop in de jaren '30 van de vorige eeuw een provinciale weg tussen Den Haag en Rotterdam was voorzien. Vanwege problemen met de slappe ondergrond (het ophoogzand verdween grotendeels in de bodem) en oorlogsprikelen is het gebleven bij het stuk tussen Rijswijk en Delft (de Prinses Beatrixlaan). Wel zie je nog over de berm sloten diverse ontsluitingsbruggen voor de weilanden. Octave De Coninck was een Amsterdamse kunstenaar, die in de tweede helft van de vorige eeuw veel tekeningen van Schiedam en omgeving heeft gemaakt.

water vanuit het westen.

H. Tanthofkade

De route volgt hier een oude dijk, de Tanthofkade. Deze loopt vanaf Den Hoorn langs de Delftse nieuwbouwwijken Buitenhof en Tanthof West richting Abtswoude. In vroeger tijd de moest de dijk de stad Delft beschermen tegen af en toe oprukkend

Den Hoorn, Kruikius-kaart ca 1712

I. Den Hoorn

Den Hoorn is van oudsher een agrarisch dorp. Veelal familiebedrijven met een bescheiden kascomplex. Diverse ontwikkelingen, onder andere schaalvergroting in de bedrijfstak en slecht renderende marktomstandigheden, zorgden er medio 2002 voor dat circa 75% van de tuinbouwondernemers hun bedrijf gezamenlijk ter verkoop aanboden ter ontwikkeling van woningbouw en industrie. Deze clustering vond haar oorsprong in de ontwikkeling van een regionale rioolzuiveringsinstallatie Delfluent, en logistieke centra in het tuinbouwgebied aan de Noordhoornseweg.

J. Oliemolen Mercurius

Wat nog te zien is, is het restant van wellicht de grootste oliemolen van Nederland. De oorspronkelijke molen is gebouwd in 1829. De molen maakte olie uit lijnzaad en raapzaad met behulp van stampers, persers en walsen. In 1874 wordt er een stoomolie-slagerij bijgebouwd. Wanneer de windmolen zijn functie heeft verloren en is afgebroken is niet bekend, waarschijnlijk vóór 1900. Tegenwoordig Thomashuis, huisvesting voor mensen met een verstandelijke beperking.

Buitenwatersloot met vlnr Oude Kerk, de Kogelgieterij, Nieuwe Kerk en Molen De Papegaey (afgebroken)

K. Buitenwatersloot

Men neemt aan dat de Buitenwatersloot in de 11e of 12e eeuw gegraven is ten behoeve van de afwatering. Oorspronkelijk waren Binnen- en Buitenwatersloot één geheel. Door de aanleg van de stadsvest in 1355 kwam één gedeelte van de Watersloot binnen en het andere deel buiten de stad te liggen en was er sprake van resp. Binnen- en Buitenwatersloot

Afbreken spoorviaduct zomer 2015

L. Het verdwenen spoorviaduct, nu tunnel

Je ziet het niet meer, maar hier lag tot 2015 het viaduct van de spoorlijn Den Haag Rotterdam. Na de aanleg van de tunnel en de sloop van het viaduct is hier het voormalige Bolwerk teruggebracht. Twee infopanelen en restanten van twee pijlers houden de herinnering aan het verleden levend.

M. Station Delft

Van het nieuwe station (2015) is het bovengrondse gedeelte ontworpen door Mecanoo Architecten uit Delft. Het ondergrondse deel is ontworpen door het Amsterdamse bureau Benthem Crouwel. Het meerlaags station heeft een hal met een gewelfd plafond met lamellen waarop een stadsplattegrond van Delft uit 1877 is afgebeeld. De kolommen en

muren van de stationshal zijn bekleed met gebroken tegels in een hedendaagse variant op Delfts blauw. Tussen stationshal en de perrons van de spoortunnel (tweede laag onder de grond) bevindt zich de fietsenstalling. Het station is geïntegreerd met het stadskantoor. Het oude station (uit 1885, architect Christiaan Posthumus Meyjes sr.) heeft een herbestemming gekregen als restaurant.

Bronvermelding

Deze wandelroute maakt deel uit van een serie van 15 lange afstandsroutes, voor het eerst gepubliceerd in de periode 2015-2020. De serie is gemaakt door Jos van der Heide van de werkgroep Paden van de Midden Delfland Vereniging in samenwerking met de vereniging Te Voet. In 2024 zijn de routes geactualiseerd. Bij deze bewerking is tevens dankbaar gebruik gemaakt van:

- artikelen uit de Jaarboeken van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden en informatie op -de website www.middendelfland.net.
- publicaties van Midden-Delfland is Mensenwerk: <https://www.mdmw.nl/>